

ויש לך לדעת כי אלו שתי מדות, לפי מדת ארץ ישראל ומדת בבל; וזה כי ארץ ישראל הקדושה, התורה שבה אינה יוצאה מן הסדר ומן השווי כמו שהארץ היא בעצמה⁵⁰ כמו שהתבאר⁴⁵, כי הארץ הזאת הקדושה היא באמצע העולם⁴⁶, יורה שכל הדברים שבה הם בשווי ובסדר הראוי⁴⁷. אבל בכל נקרא על שם (נראשית יא, ט) "כי בלל"⁴⁸, שהוא עירוב ואין כאן אחדות⁴⁹. ולכך שם נמצא ביותר הפלפול, שהפלפול הוא שמקשה כנגדו⁵⁰, והרי הוא כנגדו⁵¹. ואל תחשוב כי הדבר זה הוא חסרון מעלה לתלמוד בבלי, אדרבא, הוא מעלה על כל המעלות. כי הפלפול הוא השכל, והוא ממדריגה עליונה על כל⁵². רק כי קודם שנתברר הלכה, הוא השכל⁵³, הם חובלים זה לזה, ואינם נוחים, כמו שהוא טבע סדר ארץ בבל, שיוצאת מן השווי⁵⁴. ומן מדה זאת אמרו (פסחים קיג:): "אף תלמידי חכמים שבבבל שונאים זה את זה"⁵⁵. ולכך חכמי ארץ ישראל היו קורין לחכמי בבל טפשאי (פסחים לד:), ודבר זה בודאי כי הדבר שהוא יוצא מן הסדר בדבר מה, אי אפשר שיהיה בו החכמה⁵⁶. ומכל מקום החכמים שבבבל היו מתגברים בחכמתם בקושיות ובתירוצים, והיו עומדים על השכל בשביל הפלפול⁵⁷. רק כי הפלפול לברר אותו צריך טורח ועיון מאוד, ואין יכול לעמוד על זה כל אדם⁵⁸, ולכך קראו את חכמי בבל 'טפשאי'⁵⁹. וכדסליק⁶⁰ חד מהם לארץ ישראל, היה חד מהם כתרי מינייהו⁶⁰. וזה מפני פלפול שלהם שהיה בהם, ובארץ ישראל קנו החכמה בנחת, והיא אמתת הלכה⁶¹, ואז החכמה שבהם יותר

של"ה תולדות אדם-בית חכמה

ובפרק זה בורר (פנה"ק כה, ט), אמר ר' אושעיא: מאי דכתיב ואקח לי שני מקלות לאַחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים, נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימים זה לזה בהלכה, חובלים אלו תלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה. ויאמר אלי אלה בני היצהר העומדים וגו', אמר רבי יצחק: אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שנוחין זה לזה בהלכה, שני זיתים עליה, אלו תלמידי חכמים שבבל שמרירין זה לזה בהלכה כזיתים, עד כאן. הרי תלמידי חכמים שבארץ ישראל יצהר, שהוא שמן המאיר ותורה אור אורה ושמחה הם, כענין רמז לענין תורה שבעל פה, ואינם מתחממים כל כך בפלפול כמו בבבל, על כן עוסקים הרבה יותר בסודות מעשה מרכבה שהוא דבר גדול. ותלמידי חכמים שבבבל להיפך, עסקם מרובה וכמעט כולו בדבר קטן היות דאביי ורבא, וכמעט אין עוסקים כלום בדבר גדול, על כן ארץ ישראל שנים מקרא ובבל אחד תרגום. אבל כשחד מינן שלמד כבר דרכי הפלפול ועולה לארץ ישראל ללמוד סודות המרכבה, הרי הוא כתרי מינייהו. כי הנה בסודות המרכבה יש גם כן לפלפל פלפול עמוק ומתוק, כדאיתא בפרקי המרכבה